

De Natuurvriend

**Mededelingenblad van de KNNV afd. Gouda e.o.
Nummer 2020-2**

Blad en afdeling

De Natuurvriend is het mededelingenblad van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV), Vereniging voor Veldbiologie, afdeling Gouda en omstreken. Het blad verschijnt drie maal per jaar in januari, mei en september.

De doelstellingen van de KNNV zijn natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Activiteiten zijn onder meer excursies, lezingen en cursussen. Er zijn 8 werkgroepen actief.

Website: <https://www.knnv.nl/gouda>

e-mail adres: gouda@knnv.nl

Contributie

Gewone leden: € 36,00

Huisgenootleden (zonder Natuurvriend en Natura) en jeugdleden € 17,00

Bankrek. NL91 INGB 0003980717

t.n.v. KNNV afd. Gouda e.o. te Gouda.

Opzeggen lidmaatschap: voor 1 november bij de ledenadministratie.

Kopij volgende nummer

Per e-mail in Word, inzenden voor resp. 15 april, 15 augustus en 15 december.

Bestuur

Voorzitter

Frans Kingma, 0182-531615
kingmafrans@gmail.com

Secretaris

Lourien van der Hoek, 0182-532151
secretaris@gouda.knnv.nl

Natuurhistorisch secretaris

Jan Uilenbroek, 0182-618037
n.h.secretaris@gouda.knnv.nl

Ledenadministratie

Sari Bestebreurtje, 0182-511736
ledenadministratie@gouda.knnv.nl

Penningmeester

Marius van Rouwendal, 0182-526305
penningmeester@gouda.knnv.nl

Redactie Natuurvriend

Loes Kamer, 0182-395303
redactie@gouda.knnv.nl

Coördinatoren Werkgroepen

Plantenwerkgroep

Aafke ten Kate
veldbiologie-aafketenkate@hotmail.com

Vlinderwerkgroep

Huig Bouter
huig.bouter@caiway.nl

Vogelwerkgroep

Nel Kempers
kemp1084@planet.nl

Weidevogelwerkgroep

Ries van Vliet
riesvanvliet@hetnet.nl

Natuurbeschermingswerkgroep

Frans Kingma
kingmafrans@gmail.com

Werkgroep zoetwaterbiologie

Annemarie van Putten
amvanputten@hetnet.nl

Gierzwaluwwerkgroep

Rob Schröder
robschroder2807@gmail.com

Werkgroep tuinambassadeurs

Christa Schut
tuinambassadeurs.gouda@gmail.com

Inhoud

- pg. 3 Van de natuurhistorisch secretaris
- pg. 4 Een exoot
- pg. 5 In memoriam
- pg. 6 Paddenstoelencursus 2020
- pg. 7 Verslag minicursus tuinvogels herkennen
- pg. 7 Programma vlinderwerkgroep
- pg. 8 Een honderdjarige
- pg. 8 Nog een jarige
- pg. 9 Programma plantenwerkgroep
- pg. 10 fotopagina korstmossen
- pg. 11 fotopagina kikkers en padden
- pg. 12 Programma werkgroep zoetwaterbiologie
- pg. 13 Nestkastcontrole in het Gouwebos en Goudse Hout
- pg. 14 Pilot Natuuracademie Reeuwijkse Plassen
- pg. 16 Nestkasten voor gierzwaluwen
- pg. 17 Programma publieksactiviteiten 2020
- pg. 17 Fotoverantwoording
- pg. 18 Activiteitenprogramma

Van de natuurhistorisch secretaris

In deze Natuurvriend een aantal verslagen van activiteiten die plaats vonden vóór de corona-uitbraak. Vanaf half maart hebben we al onze activiteiten moeten stoppen. Daardoor konden de excursies en de minicursus bomen geen doorgang vinden. Met de vogelcursus waren we op de helft. Het is nog onduidelijk hoe de rest zal verlopen. Ook de midweek eind mei in Schin op Geul waarvoor zich 18 personen hadden opgegeven gaat niet door. Het plan is deze volgend jaar begin juni te organiseren. We hebben van het vakantiepark een voucher gekregen zodat de aanbetaling niet verloren is gegaan.

Toch is er voor de periode juni tot oktober een activiteitenprogramma samengesteld. Anders dan u gewend bent is bij elke activiteit een begeleider vermeld. Deze persoon is aanwezig bij het vertrekpunt van een excursie en is op de hoogte van de bestemming. Hierdoor is niet altijd dezelfde persoon er verantwoordelijk voor. Het is natuurlijk twijfelachtig of dit programma kan worden uitgevoerd.

Een exoot

De Wilde eend zou in 2020 de vogel van het jaar zijn. Dat pakte door de coronacrisis anders uit. Het bleek het jaar van de huismussen te zijn geworden. Niet gezellig met z'n allen het veld in, maar thuis blijven. Als KNNV-ers zijn we gek op natuur, maar voor deze exoot uit China hebben we de excursies in april en mei moeten annuleren, de midweek een jaar moeten uitstellen en de vogelcursus moeten onderbreken. En dat voor een exoot die 1000 maal kleiner is dan een bacterie en die zijn al niet zo groot. Is zo'n virus trouwens wel levende natuur? Het stukje RNA in een eiwit bolletje heeft geen stofwisseling en kan zich niet zelfstandig voortplanten. Daarvoor misbruikt hij het delingsmechanisme van de cellen van onze longblaasjes, die dan vernield achterblijven. Dan heb ik als exoot toch liever de Japanse duizendknoop of de Aziatische bereklauw. Die vernielen dan misschien uw tuin maar leggen in ieder geval niet de hele maatschappij plat.

Huisemus (foto Nel Kempers)

Maar u kunt natuurlijk van uw huisarrest gebruikt maken om uw tuin te vergroenen. Gooi de tegels eruit en zet er bij- en vlindervriendelijke planten voor in de plaats. Of als uw tuin al groen genoeg is probeer dan vogelgeluiden te herkennen. U heeft nu geen last van overvliegende vliegtuigen. U kunt uw creativiteit ook de vrije loop laten en een stukje voor de Natuurvriend schrijven. Tot slot hebben we op pagina 10 van deze Natuurvriend voor u een aantal opkickers.

In memoriam

Geheel onverwacht is op 16 januari Antoon van der Ark overleden. Antoon was ondanks zijn hoge leeftijd (85) actief lid van de plantenwerkgroep en de werkgroep zoetwaterbiologie. Een week ervoor was hij nog aanwezig op de nieuwjaarsborrel in het Infocentrum. Drie-en-twintig jaar is Antoon lid geweest van de afdeling en hij heeft 5 jaar als secretaris in het bestuur gezeten. Zijn passie was planten. Jarenlang deed hij alleen of samen met de plantenwerkgroep inventarisaties van wilde planten voor FLORON. Met grote nauwkeurigheid werd met behulp van de Flora van Heukels de plant op naam gebracht. Bij hem ziet zijn boek er dan ook beduimd uit. En als hij er niet uitkwam ging de plant mee in een plastic zak en werd thuis uitgesleuteld. De volgende dag kreeg je een verslag waarin behalve de lijst met planten ook allerlei wetenswaardigheden stonden. In de werkgroep zoetwaterbiologie was hij de expert op het gebied van slakken en tweekleppigen. Ook voor de Natuurvriend schreef heeft hij regelmatig lezerswaardige stukjes. Hij heeft met al zijn inventarisaties een grote bijdrage geleverd aan de veldkennis van de natuur in en rond Gouda. We hebben veel van hem geleerd. We zullen hem missen.

Jan Uilenbroek

Contributie

Wil iedereen die de contributie nog niet heeft betaald deze overmaken op giro NL91 INGB 000390717 t.n.v. penningmeester KNNV afd. Gouda e.o. De contributie bedraagt € 36,00 voor gewone leden en € 17,00 voor huisgenoot-leden.

Paddenstoelencursus 2020

Dit najaar zal er weer een paddenstoelencursus georganiseerd worden. De cursus bestaat uit 2 theorieavonden en 2 excursies en wordt gegeven door Lia van der Sandt en Anja Knijff. De theorieavonden zijn van 20.00-22.00 uur en de excursies van 9.00-12.00 uur. De data zijn als volgt:

Woensdag 23 sept. theorieavond

Zaterdag 26 sept. excursie

Woensdag 7 okt. theorieavond

Zaterdag 10 okt. excursie

De theorieavonden vinden plaats in het Infocentrum Heempad. De excursies zijn naar de Haeck in Nieuwkoop en naar het Brediuspark in Woerden. Het maximale aantal deelnemers is 14 en de kosten zijn € 25,00 voor leden van KNNV en IVN en € 35,00 voor niet-leden. U kunt zich opgeven bij Jan Uilenbroek (j.uilenbroek@hccnet.nl).

Kastanjeboleet (foto Jan Uilenbroek)

Verslag minicursus tuinvogels herkennen

Als voorbereiding voor de tuinvogeltelling van Vogelbescherming Nederland op 25 en 26 januari heeft de afdeling een minicursus tuinvogels herkennen georganiseerd. De cursus bestond uit een theorieavond op donderdag 16 januari en een excursie op zaterdag 18 januari. Veertien personen hebben aan deze cursus deelgenomen. De theorieavond werd gegeven door Marius van Rouwendal en bestond uit een presentatie van de diverse soorten tuinvogels met na de pauze een quiz over dubbelgangers. De excursie o.l.v. Nel Kempers, Kees Hendriks en Marius was naar de tuin van de fam. Lourier in Hazerswoude-dorp. Daar zagen we behalve vinken, kool- en pimpelmezen een groep staartmezen, verder een overvliegende buizerd, een sperwer en een biddende torenvalk.

De cursus heeft een aantal deelnemers zo geënthousiasmeerd dat ze zich hebben opgegeven voor de uitgebreide vogelcursus.

Jan Uilenbroek

Staatmezen (foto Marius van Rouwendal)

Programma Vlinderwerkgroep

De vlinderwerkgroep gaat nachtvlinders op de volgende dagen:

Vrijdagavond 19 juni	nationale nachtvlinderavond , locatie Loetbos
Vrijdagavond 21 aug.	Infocentrum Heempad
Vrijdagavond 28 aug.	Kinderboerderij in Waddinxveen

Het nachtvlinders vinden plaats vanaf 21.00 uur. Uw aanwezigheid wordt op prijs gesteld.

Een honderdjarige

Wist u dat de NJN (Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie) dit jaar 100 jaar bestaat? De NJN is een vereniging voor en door jongeren van 12 tot en met 25 jaar die het leuk vinden om de natuur in te gaan. Ze organiseren excursies, lezingen, cursussen en hebben een uitgebreid zomerkamp. De NJN is toch een beetje de kraamkamer van de KNNV. Veel KNNV-ers zijn vroeger lid van de NJN geweest. Oud-leden worden "oude sokken" genoemd. Voor hen is in sept. een reünie gepland

Nog een jarige

Dit jaar bestaat het IVN (Instituut voor Natuureducatie) 60 jaar.

Iets over de geschiedenis

In de jaren vijftig vonden verschillende natuurorganisaties zoals KNNV, Natuurmonumenten en NIVON dat naast studie, aankoop en beheer van natuur meer gedaan moest worden aan natuureducatie. Met name werd gedacht aan een opleiding voor Natuurgidsen. Hiervoor werd in 1960 de Bond van natuurbeschermingswachten, die oorspronkelijk meer gericht was op toezicht in de natuur, omgevormd tot IVN.

Iets over de organisatie

Het IVN bestaat uit een Stichting en een Vereniging. De Stichting bestaat uit een landelijk bureau in Amsterdam en 12 provinciale kantoren. Er zijn bij de Stichting ongeveer 130 beroepskrachten werkzaam.

De Vereniging bestaat uit 170 afdelingen met ongeveer 25.000 leden. De Stichting ondersteunt de afdelingen vanuit de provinciale kantoren met vrijwilligersconsulenten. Verder ontplooit de Stichting landelijke en regionale projecten op het gebied van natuurbeleving en natuureducatie zoals Slootjesdagen, Operatie Steenbreek, Nationale Buitenlesdag, Tiny Forst, Groen Grijs en Gelukkig enz. In opdracht van het ministerie van Economische Zaken verzorgt IVN de communicatie en educatie van de Nationale Parken in Nederland.

Het IVN viert het 19 september met een festival in Baarn met al titel 'Vier de natuur'. Dat is even wat anders dan de KNNV met 1,5 bureamedewerker in Zeist en 83 afdelingen!

(bron Wikipedia)

Jan Uilenbroek

Programma plantenwerkgroep

Het km-hok dat dit jaar wordt geïnventariseerd omvat het zuidelijk deel van de Reeuwijkse plassen met het recreatiegebied Twaalfmorgen (zie kaartje). Een deel van het gebied is in beheer van Staatsbosbeheer. De inventarisaties vinden eens per maand plaats op woensdag (aanvang 9.30 uur) en duren tot ongeveer 12.00/13.00 uur. Wilt u een keer meedoen, neem dan contact op met Aafke ten Kate (veldbiologie-aafketenkate@hotmail.nl) voor meer informatie.

8 april	inventariseren
22 april	bezoek aan Dordrechts Museum, schilderijen-tentoonstelling "Gelukkige natuur"
13 mei	inventariseren
20 mei	inventariseren vlinder-idylle in de Goudse Hout
10 juni	inventariseren
24 juni	bezoek Hortus Botanicus Utrecht, Fort Hoofddijk
8 juli	inventariseren
22 juli	Holypark in Vlaardingse Bos of Staalduinse Bos
12 aug.	inventariseren
26 aug.	bezoek Heemtuin Kralingen
9 sept.	inventariseren/winterprogramma opstellen

Korstmossen

Groot dooiermos
(*Xantoria parietina*)

Groene schotelkorst
(*Lecanora conizaeoides*)

Fijn bekermos (*Cladonia chlorophaea*)

kikkers en padden

Groene kikker (*Rana esculenta*)

Bruine kikker (*Rana temporaria*)

Boomkikker (*Hyla arborea*)

Heikikker (*Rana arvalis*)

Gewone pad (*Bufo bufo*)

Rugstreeppad (*Bufo calamita*)

Programma werkgroep zoetwaterbiologie

Dit jaar gaat de werkgroep zoetwaterbiologie een aantal locaties, gelegen in het Beijersche Weegje en in de Goudse Hout, inventariseren en net als in 2019 zal daarbij worden gewerkt met de BBI-methode (BBI= Belgische Biotische Index). Dezelfde werkwijze zal worden gevolgd als vorig jaar, een manier van werken die in grote lijnen op het volgende neerkomt.

Elk van de drie ter plekke gevormde groepjes binnen de werkgroep neemt binnen een locatie een vangplek (sublocatie) voor zijn rekening, elk met een verschillend habitatype: oevervegetatie, bodemvegetatie en bodem. Nadat met behulp van de determinatiesleutels in het boekje “Determinatie van zoetwatermacro-invertebraten in West-Vlaanderen”, veldgidsen, herkenningkaarten, loepen en binoculaires de gevangen diertjes zijn gedetermineerd, worden deze door de notulist van elk groepje op een invullijst aangetekend.

Ter bepaling van de BBI, dus de biologische waterkwaliteit, worden na elke inventarisatie aan de hand van deze ingevulde lijsten de BBI-EXCEL-lijsten ingevuld. Hierbij wordt het totale aantal aangetroffen SE = Systematische Eenheden (bepaalde families en geslachten) bepaald. Voor het vaststellen van de BBI moet je vervolgens ook nog het aantal SE met de laagste tolerantieklasse (TK) bij elkaar optellen. Er zijn 7 tolerantieklassen. TK 1 betreft waterdiertjes die zeer gevoelig zijn voor waterverontreiniging, terwijl macro-invertebraten (ongewervelde kleine diertjes die je met het blote oog kunt zien) met TK 7 een uiterst hoge tolerantie voor watervervuiling vertonen. Met behulp van de tabel in het reeds genoemde Vlaamse boekje kun je de BBI bepalen. De BBI-scores lopen van 9-10 (zeer goede kwaliteit) tot 0 (uiterst slechte kwaliteit). Bij de BBI-methode speelt het zuurstofgehalte van het water een vrij grote rol.

De inventarisaties stonden gepland op de volgende data: 19 april, 10 mei, 21 juni, 12 juli, 9 augustus en 6 september, maar door de coronacrisis zijn 19 april en 10 mei vervallen en de volgende data tot nader order opgeschort. Neem voor meer informatie contact op met Annemarie van Putten (amvanputten@hetnet.nl).

Zie voor foto's van de inventarisaties in voorgaande jaren:

<https://www.knnv.nl/sites/www.knnv.nl/files/Inventarisaties%20in%20foto%27s.pdf>

Aart Pijl

Nestkastcontrole in het Gouwebos en Reeuwijkse Hout

Zowel in het Gouwebos als het Reeuwijkse Hout hangen zo'n 30 nestkasten, meest voor Kool- en Pimpelmees die door vrijwilligers van de KNNV afd. Gouda e.o. worden beheerd en waarvoor van Staatsbosbeheer een vergoeding wordt ontvangen. Het onderhoud (schoonmaken, repareren en eventueel vervangen) gebeurde dit jaar door Ton Bos, Wouter de Jong en ondergetekende, Gert Vonk neemt de kasten in het Reeuwijkse Hout voor zijn rekening. De kasten worden in eigen beheer gemaakt door Jan Kempers, zodat er jaarlijks, waar nodig, nieuwe kasten kunnen worden opgehangen. Vanwege het slechte weer vorig jaar moest het onderhoud regelmatig worden uitgesteld, maar toch kon er niet te lang worden gewacht, want door de hoge temperaturen gaan veel vogels eerder broeden en dan moeten de kasten schoon zijn. In totaal zijn acht nieuwe kasten opgehangen.

Nu ook de essentaksterfte in onze contreien heeft toegeslagen zijn in het oostelijke deel van het Gouwebos de essen inmiddels gekapt, behalve in dat deel waar de Blauwe Reiger nestelt. Door het kappen zijn helaas een aantal nestkasten verloren gegaan. Het kappen in het westelijke deel staat voor 2020 gepland. Op 23 januari

en 20 februari zijn uiteindelijk de kasten in het Gouwebos onder handen genomen. Alle kasten op één na waren bezet. Er werden geen dode kuikens of niet uitgebroede eieren gevonden. Soms vindt er ook een tweede broedsel plaats; de mezen maken dan

boven op het 1e nest een compleet nieuw 2e nest. De Grote Bonte Specht probeert overigens regelmatig een kast te 'kraken', meestal met de bedoeling om de jonge mezen aan zijn eigen jongen te voeren (zie foto).

Marius van Rouwendal

Pilot Natuur Academie Reeuwijkse Plassen

3^e aflevering over Jacht en Schadebestrijding op 4 en 7 maart.

Bij de aflevering in november 2019 over vogels, werd duidelijk dat onder de deelnemers veel verdeeldheid heerste over de wenselijkheid van jacht. Toch horen de jacht en het plassengebied van oudsher bij elkaar, de jacht op waterwild vormde een welkome aanvulling op het inkomen en het dagelijkse voedsel voor de bewoners. Tegenwoordig is bestrijding van natuurschade door middel van jacht onontkoombaar. Dit onderwerp werd gekozen om meer wederzijds begrip tussen jagers en natuurliefhebbers te bewerkstelligen, wat zal leiden tot betere samenwerking tussen organisaties die bij dit gebied betrokken zijn. Recent zijn bv. vrijwilligers van Vrijwillig Landschapsbeheer van het IVN en leden van de Wildbeheereenheid (WBE) gezamenlijk aan de slag gegaan met herstelwerkzaamheden op eilanden van Ravenberg. De organisatie wilde dit thema zo neutraal mogelijk voor het voetlicht brengen, daarom was de in Reeuwijk opgegroeide Janneke Eigeman van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) gevraagd de presentatie te verzorgen met een algemene inleiding waarin zij alle facetten van het onderwerp aan bod liet komen: vruchten van de jacht als duurzame voedselbron, waarom jaagt een jager, wie is de Nederlandse jager, verschillende jachtmethoden, de jachtopleiding, benutten, beschermen en beheren, bestrijding van schade aan flora en fauna en tenslotte veiligheid. Onder de deelnemers bevonden zich bewoners, recreanten, natuurliefhebbers en leden van de WBE Reeuwijk e.o. Na de pauze was er gelegenheid tot discussie. De twee in het plassengebied actieve BOA's waren als speciale gasten uitgenodigd om in te gaan op vragen uit het publiek, naast André de la Sencerie en Corne Bossers van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (toezicht en controle) en Willem Lambooy van de Provincie Zuid-Holland (Water en Groen) om de ingewikkelde wet- en regelgeving nader toe te lichten. Er heerste een open en constructieve sfeer, waarbij alle deelnemers vrijuit spraken en kritische vragen stelden. Over de jacht op de wilde eend bijvoorbeeld, waarvan de aantallen in Nederland achteruit gaan. Onderzoek heeft uitgewezen dat de aanwas stagneert omdat ze de kwetsbare kuikenfase vaak niet overleven. Deze soort mag bejaagd worden, maar moet je dat dan ook doen? De WBE liet weten dat er om die reden intern afgesproken is alleen mannelijke wilde eenden te schieten.

excursie, midden Jaap van Holst (foto Loes Kamer)

De excursie vond plaats op de daaropvolgende stralende zaterdagochtend op het jachtje van Jaap van Holst aan de Ravenbergse plas. Samen met excursieleider Wilco van Roon (beiden plasjagers) werd verteld over de achteruitgang van het gebied waarvan, vooral het laatste decennium, het explosief toegenomen aantal grauwe -, brand- en Canadese ganzen de hoofdoorzaak is. Verschillende eilanden, waarvan enkele in zeer slechte staat, werden bekeken en de pogingen tot herstel die tot nu toe gedaan zijn toegelicht. Kees Verkaik was aanwezig om het met de hand snijden van lokeenden te demonstreren en Jaap vertelde over de praktijk van de jacht en toonde verschillende jachtattributen voor een geïnteresseerd gehoor. Daarnaast werd het koud roken van ganzenvlees gedemonstreerd. Met een proeverij van gans werd de excursie afgesloten en gingen de deelnemers enthousiast huiswaarts.

Loes Kamer

Nestkasten voor gierzwaluwen

De Gierzwaluwenwerkgroep Gouda e.o. heeft de afgelopen jaren een behoorlijk aantal nieuwe nestgelegenheden voor de Gierzwaluw (*Apus apus*) gerealiseerd.

- In de Hoevenbuurt (in het noorden van Gouda) heeft een groep bewoners ca. 10 nestkasten (type “Maastricht”) aangeschaft en opgehangen.
- De verzekeringsmaatschappij De Goudse heeft op eigen initiatief 10 nestkasten opgehangen aan hun kantoorgebouw nabij het station. Wij hebben geadviseerd over de plaats en het type nestkast.
- Op het bedrijventerrein Goudasfalt heeft een daar gevestigde houtkunstenaar 6 nestkasten (naar het voorbeeld van “Voordorp” van Ipse de Bruggen) gebouwd en opgehangen. In één nestkast is een luidspreker geplaatst.
- Aan een groot gebouw aan de Nieuwehaven (binnenstad) zijn op initiatief van bewoners 3 nestkasten voor gierzwaluwen opgehangen.

Eerder hebben we zo'n 15 nieuwe nestruimten in de binnenstad aan de Hoge Gouwe gerealiseerd door gaten te boren in de onderkant van gootlijsten. In de zomer van 2019 zijn daar lokgeluiden afgespeeld. Helaas zijn er geen ‘invliegers’ gezien. Het maken van nieuwe nestruimten lukt dus wel. Maar helaas hebben de vogels die nog niet gevonden. We willen op meer plaatsen een luidsprekertje aanbrengen en lokgeluiden afspelen. En verder oefenen in geduld ...

Rob Schröder

Programma publieksactiviteiten 2020 (onder voorbehoud)

donderdag 4 juni	excursie Steinse Groen (19.30-21.00 uur) startpunt: ingang hoek van Willenskade/ Voorwillenseweg
zondag 14 juni	Slootjesdag (14.00-16.00 uur) locatie: Goudse Hout startpunt: parkeerplaats Wielerbaan
dinsdag 7 juli	Oude begraafplaats (19.30-21.00 uur) startpunt: hoofdingang aan de Prins Hendrikstraat
zondag 19 juli	Natuur op het Heempad (14.00-16.00 uur) thema: zomeractiviteiten locatie: Infocentrum
Zondag 2 augustus	dagvlinders en libellen (14.00-15.30 uur) locatie: Noorderhout Startpunt: hoofdingang aan de Noordhoef
Vrijdag 21 augustus	nachtvlinders kijken (vanaf 21.00 uur) locatie: Infocentrum Heempad

Snuitvlinder (foto Huig Bouter)

Wapendrager (foto Huig Bouter)

Inloopmiddagen

Elke eerste zondag van de maand is in het Infocentrum van 14.00 tot 16.00 uur een tuinambassadeur aanwezig die voorlichting kan geven over natuurvriendelijke tuinieren.

Fotoverantwoording

Titelpagina	Rietorchis (foto Jan Uilenbroek)
pg. 5	Antoon van der Ark (foto Jan Uilenbroek)
pg. 10	korstmossen (foto's Koos Oosterlaan)
pg. 11	padden en kikkers (foto's Huig Bouter)
pg. 13	gekraakte nestkast (foto Marius van Rouwendal)
pg. 16	Gierzwaluw (foto Marius van Rouwendal)

Activiteitenprogramma (onder voorbehoud)

De excursies maken we meestal per auto. We maken auto's dan 'vol', zodat er met zo weinig mogelijk auto's wordt gereden. Van de mensen die meerijden wordt een "liftersgeld" gevraagd van 10 eurocent per gereden kilometer. Dit bedrag wordt met de bestuurder van de auto verrekend. Wilt u weten of er voldoende auto's/meerrijplaatsen zijn, dan kunt u van tevoren contact opnemen met de natuurhistorisch secretaris. De KNNV is niet aansprakelijk voor ongevallen en beschadiging of verlies van eigendommen. Voor meer inlichtingen en informatie of de excursie doorgaat kunt u contact opnemen met Jan Uilenbroek, tel 0182-618037, n.h.secretaris@gouda.knnv.nl.

Zaterdag 6 juni Excursie naar de Zouweboezem

In dit gebied van Zuid-Hollands Landschap bij Ameide broeden purperreigers en zwarte sterns. We vertrekken om 9.00 uur vanaf station Gouda, Bloemendaalse zijde.

Begeleider: Marius van Rouwendal

Zaterdag 20 juni Wandeling in het Bentwoud

Tussen Boskoop en Zoetermeer ligt een nieuw natuurgebied. We maken een wandeling van ongeveer 5 km.

vertrek: 10.00 uur station Gouda

begeleider: Jan Uilenbroek

Zaterdag 4 juli Vlinder- en libellenexcursie naar de Kampina

In dit gebied hebben we in het verleden bijzondere vlinders en libellen gezien o.a. de Weerschijnvlinder, de Bosbeekjuffer en de Weidebeekjuffer.

vertrek: 9.00 uur NS station Gouda

begeleider: Nel Kempers

Zaterdag 18 juli Excursie naar Meyendel

Tijdens eerdere excursies naar dit gebied werden bijzondere planten gezien zoals Kruisbladgentiaan en Moeraswespenorchis. Ook werden er veel vlinders en libellen waargenomen. In 2017 werden op 4 plaatsen boomkikkers gezien.

vertrek 9.00 uur NS station Gouda

begeleiders: Yvonne Morak en Marjan Veerman

Zaterdag 1 aug . **Excursie Westbroekse Zodden**

Dit is een interessant veengebied met in de uitgegraven petgaten verschillende verlandingsstadia met trilvenen en moerasbos. We lopen het Bert Bospad. De excursie is interessant wat zowel betreft planten als libellen.

vertrek: 9.00 uur NS station Gouda

begeleider: Jan Uilenbroek

Zaterdag 15 aug. **Bezoek aan Pinetum Blijdestein**

In deze tuin in Hilversum bevindt zich een indrukwekkende collectie coniferen, meer dan 300 soorten.

vertrek: 12.00 uur NS station Gouda, terug: ± 17.00 uur.

begeleider: Marjan Veerman

Vrijdag 21 aug. **Nachtvlindernacht Heempad**

Evenals voorgaande jaren zal onder leiding van de vlinderwerkgroep vanaf 21.00 uur bij het infocentrum Heempad naar nachtvlinders worden gekeken.

De vlinders worden gelokt met licht en stroop.

Zaterdag 5 sept. **Excursie naar de Biesbosch**

Tijdens eerdere excursies hebben we hier de Zeearend en de Visarend gezien.

vertrek: 9.00 uur NS station Gouda.

begeleiders: Marius van Rouwendal en Yvonne Morak

Zaterdag 19 sept. **Vogelexcursie naar de Hoekse Waard**

We gaan naar de Korendijkse Slikken en de naast gelegen nieuw aangelegde Leenheerenpolder. In dit natuurgebied aan het Haringvliet is een wandelroute uitgezet met een kijkhut.

vertrek: 9.00 uur NS station Gouda

begeleider: Marius van Rouwendal

Zaterdag 3 okt. **Vogelexcursie naar de Brouwersdam en Schouwen-Duiveland**

Vanaf de Brouwersdam verwachten we zeevogels te zien. Op Schouwen-Duiveland bezoeken we Plan Tureluur en de inlagen met waarschijnlijk veel steltlopers, eenden en ganzen.

vertrek 9.00 uur NS station Gouda

begeleider: Nel Kempers

De Natuurvriend is het orgaan van de afdeling Gouda en omstreken van de KNNV, Vereniging voor Veldbiologie. Het verschijnt drie maal per jaar.

**Afzender/ledenadministratie
Lage Gouwe 112
2801 LK Gouda**